

Nummererte brev – nødrett og kontradiksjon:

Revisors taushetsplikt overfor advokater

Artikkelen er forfattet av:

Advokat (H)
Kåre I. Møljord
Arntzen de Besche advokatfirma
Han er leder av avdelingen for tvisteløsning og prosedyre i Arntzen de Besche, Oslo

Forfatteren konkluderer med at revisor kan gi egen advokat og forsikringsselskapets advokat nummererte brev uten hinder av taushetsplikt.

Problemstillingen

Når en revisor saksøkes, står revisorens arbeidspapirer, herunder nummererte brev, sentralt i aktsomhetsvurderingen. Nummererte brev etter revisorloven § 5–4 er underlagt revisors taushetsplikt etter revisorloven § 6–1.¹ Det samme gjelder revisors arbeidspapirer så langt disse inneholder taushetsbelagt informasjon. Deres revisjonskunden ikke gir samtykke til fritak fra taushetsplikten, oppstår spørsmålet om revisor likevel kan gi egen advokat innsyn i slike dokumenter som ledd i ivaretagelsen av revisors interesser.

Frigivelse til egen advokat

Revisorloven har ingen unntak fra taushetsplikten som gjelder denne situasjonen. Spørsmålet er derfor om det er annet rettskildegrunnlag for rett² til å gi slikt innsyn. Så vidt vites er spørsmålet ikke behandlet i domstolene eller i teori som gjelder

revisors taushetsplikt. Det tilsvarende spørsmålet kan imidlertid oppstå også for andre yrkesutøvere som er underlagt taushetsplikt, f.eks. advokater og dommere. Til tross for at advokaters taushetsplikt er av grunnleggende karakter, foreligger det ikke noen (generell) lovbestemmelse som uttrykkelig fastsetter advokaters taushetsplikt.³ Taushetsplikten fremgår forutsetningsvis av straffeloven § 144 (§ 211) som åpner for bøter eller fengsel i inntil seks måneder for advokater «*som rettsstridig åpenbarer hemmeligheter, som er dem betrodd i stillings medfør*». I strafferetten medfører den såkalte «rettsstridsreservasjonen» at ellers straffbare handlinger kan være straffrie etter reglene om samtykke, nødverge og nødrett. I sivilprosessen har retten forbud mot å ta imot forklaring fra en advokat om «*noe som er betrodd dem i deres stilling*», jf. tvisteloven § 22–5.⁴ Det samme gjelder for dommere om grunnlaget for rettsavgjørelser de har truffet, jf. tvisteloven § 22–4. Disse bestemmelsene har ingen rettsstridsreservasjon som straffeloven § 144. I forarbeidene til tvisteloven⁵ er det likevel uttalt følgende om unntak fra bevisforbudet om rettsforhandlinger og rettsavgjørelser:

«Utvalget bemerker at det bevisforbud som følger av § 25–4 kan måtte begrenses hvis den som er pålagt taushetsplikt saksøkes for den avgjørelse eller saksbehandling som taushetsplikten knytter seg til. En slik begrensning i bevisforbudet er antatt i dag å kunne foreligge blant annet ved søksmål mot personer som omfattes av tvistemålsloven § [22–5], jf. Schei side 693 og Skoghøy side 557–558.» [understreket her]

I Skoghøy⁶ sies det i samme retning om bevisforbudet for dommere:

«På samme måte som andre bevisforbud må det være undergitt en nødrettsbegrensning. Dette innebærer blant annet at dersom dommeren blir saksøkt på grunn av feil ved innholdet av en rettsavgjørelse, må han kunne forklare seg.» [understreket her]

I Schei⁷ fremgår det at dette unntaket fra bevisforbudet i tvisteloven § 22–5 for advokatbetroelser bare gjelder «*så langt dette er nødvendig for at advokaten forsvarlig skal kunne ivareta sine interesser i saken*».

I forslaget til ny advokatlov⁸ sies følgende om gjeldende rett på dette punktet:

«Er derimot situasjonen at klienten fremsetter et kontraktuelt krav mot advokaten, for eksempel om erstatning, eller at klienten gjør gjeldende konkrete innvendinger til advokatens salærfastsettelse, vil advokaten ha behov for å forsvare seg mot klientens anklager. Spørsmålet blir da om klienten kan velge å legge frem opplysninger samtidig som at advokaten vil være bundet av taushetsplikten. I en slik situasjon tilsier det kontradiktoriske prinsipp⁹ at advokaten må kunne ta til motmæle. Advokaten må imidlertid bare viderefremme informasjon i den utstrekning dette er nødvendig for å forsvare seg mot klientens krav. Overskrider advokaten denne grensen, vil taushetsplikten være overtrådt.» [note 9 tilføyd her]

Det synes på dette grunnlaget klart at det kontradiktoriske prinsippet i sivilprosessen og nødrettsbetraktninger gir en saksøkt

1 Taushetsplikten i revisorloven § 6-1 er subjektrelatert, dvs. det er revisoren som er pliktsubjekt i motsetning til bevisforbudet i tvisteloven § 22-5 som er objektrelatert, dvs. det er selve «betroelsen» som er beskyttet, uavhengig av hvem som «besitter» betroelsen.

2 Taushetsplikten er ikke til hinder for rett til å gi ellers taushetsbelagte opplysninger til politiet når det er åpnet etterforskning i straffesak, jf. revisorloven § 6-1 fjerde ledd.

3 I NOU 2015:3 om ny advokatlov fremmes forslag om å lovfeste advokaters taushetsplikt, og å angi unntak fra taushetsplikten. Det foreslås bl.a. unntak for å ivareta advokatens interesse dersom klienten fremmer innsigelser eller retter krav mot advokaten, se lovutkastets § 27 første ledd bokstav c.

4 Bestemmelsen i tvisteloven § 22-5 omfatter bl.a. advokater og forsvarere i straffesaker, men ikke revisorer.

5 NOU 2001:32 Rett på sak s. 959.

6 Skoghøy, Tvisteløsning (2014) s. 765.

7 Tore Schei. mfl. Tvisteloven, Kommentartutgave (2013) s. 849.

8 NOU 2015:3 Advokaten i samfunnet s. 202.

9 Retten til å få innsyn i og mulighet for å imøtegå motpartens argumentasjon og bevis, se tvisteloven § 1-1, annet ledd, annet strekpunkt.

I den utstrekning revisjonskunden har sivilprosesuell plikt til å fremlegge nummererte brev som bevis i et søksmål mot en revisor, må revisoren kunne gi egen advokat de samme bevisene, uten hinder av taushetsplikt.

advokat eller dommer rett til å forklare seg om, og retten adgang til å ta imot, ellers taushetsbelagte opplysninger.

Frigivelse til forsikringsselskapets advokat

Spørsmålet blir om det samme gjelder en revisor som blir saksøkt av sin revisjonskunde eller av en tredjepart.

Bevisforbudsreglene i tvisteloven § 22–5 gjelder ikke for revisorer, men bestemmelsen gir ikke i seg selv revisoren rett til å frigi ellers taushetsbelagte opplysninger. Slik rett må søkes på annet rettsgrunnlag. Revisors taushetsplikt er heller ikke underlagt den samme rettsstridsreservasjon som gjelder for advokater, og slik rett kan derfor ikke søkes på dette grunnlaget. De nødrettsbetraktningene som begrunner advokaters og dommers rett til å frigi ellers taushetsbelagte opplysninger, taler imidlertid for at samme løsning bør gjelde også for revisorer. Det samme gjelder i særlig grad det kontradiktoriske prinsippet og sannhets- og opplysningsplikten i sivilprosessen.¹⁰ Siden revisors taushetsplikt ikke omfattes av bevisforbudet i tvisteloven § 22–5, har revisjonskunden (som andre) plikt til å stille til rådighet «bevis» vedkommende har hånd om eller kan skaffe til veie, jf. tvisteloven § 26–5, selv om

beviset taler til revisjonskundens ugunst. Det er således klart at revisjonskunden i søksmål plikter å fremlegge nummererte brev som kan «spesifiseres» og som anses som «bevis» i søksmålet mot revisor, med mindre andre generelle regler om bevisforbud og/ eller bevisfritak kommer til anvendelse. Dette gjelder også i søksmål der revisjonskunden ikke er part, for eksempel der revisor saksøkes av en investor som ved investeringsbeslutningen hevder å ha bygget på det regnskapet som han mener lider av en vesentlig feil som revisor burde avdekket. Jeg antar at de generelle bevisforbudsreglene om vandl og troverdighet og bevisfritaket om belastende personopplysninger¹¹ vanligvis ikke vil komme til anvendelse. Det samme gjelder det generelle bevisfritaket for drifts- eller forretningshemmeligheter. De «bevisene» som revisjonskunden med hjemmel i de generelle bevisforbuds- eller bevisfritaksreglene eventuelt kan nekte å fremlegge, vil vanligvis ikke være nødvendige for at revisoren «på forsvarlig måte kan ivareta sine interesser», jf. den reservasjonen i forarbeidene og juridisk teori som det er henvist til foran.

¹¹ Det kan likevel tenkes at fremleggelsen av nummererte brev i særegne tilfeller kan anses strafferettslig selvinkriminerende.

Konklusjon

I den utstrekning revisjonskunden har sivilprosesuell plikt til å fremlegge nummererte brev som bevis i et søksmål mot en revisor, må revisoren derfor kunne gi egen advokat de samme bevisene, uten hinder av taushetsplikt.

Mulig interessekonflikt?

Dersom revisoren er ansvarsforsikret, oppstår spørsmålet om revisor uten hinder av taushetsplikt har rett til å frigi nummererte brev/arbeidspapirer også til forsikringsselskapets advokat. Etter mitt syn må forsikringsselskapets advokat stå i samme stilling som revisorens egen advokat i dette spørsmålet. Et annet spørsmål er om de nummererte brevene/arbeidspapirene inneholder opplysninger som kan skape interessekonflikt mellom revisoren og forsikringsselskapet. Dette kan være aktuelt dersom de inneholder opplysninger som kan lede til at forsikringsselskapet nekter forsikringsdekning. I slike tilfeller oppstår spørsmål om revisor kan eller bør nekte å gi fra seg nummererte brev/arbeidspapirer til forsikringsselskapets advokat, og om forsikringsselskapets advokat kan representere revisoren i søksmålet som prosessfullmektig uten å komme i strid med Regler for god advokatskikk.

Utredning om ny revisorlov

Regjeringen oppnevnte i høst et utvalg som skal vurdere endringer i regelverket for revisjon, revisorer og regnskapsførere. Utvalgets mandat omfatter også revisors erstatningsansvar. Utvalget bør i sitt arbeid vurdere å lovfeste unntak fra revisors taushetsplikt i de situasjonene som er drøftet foran, på samme måte som advokatlovutvalget har foreslått tilsvarende unntak for advokaters taushetsplikt.

Revisjon og Regnskap

Digital
siden
nr. 5
2003

